

СЕКЦІЯ 3
ГЕОГРАФІЯ РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ

УДК 911.3:338.48:502.131.1

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2026-24-5>Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Габчак Н.Ф.,
кандидат географічних наук,
доцент кафедри туризму
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
natalia.habchak@uzhnu.edu.ua
ORCID: 0000-0002-5549-7793

**ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ
ЯК РЕСУРСНА ОСНОВА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ:
ГЕОГРАФІЧНИЙ ПІДХІД**

Стаття присвячена питанням дослідження природного середовища як базової ресурсної основи розвитку туризму в контексті географічного підходу в межах Карпатського регіону. Даний підхід дозволив переосмислити роль природного середовища, його просторові особливості та виокремити природні та антропогенні ризики впливу на стійкість екосистем, екологічну безпеку та довготривалу перспективу розвитку. Розширено наукові уявлення про роль екосистем як основи довготривалої конкурентоспроможності туристичних дестинацій. Проаналізовано ряд наукових праць вітчизняних вчених з питань вагомості природних чинників, екологічних обмежень і потреби у збалансуванні туристичного освоєння території. Поглиблено теоретичний підхід до розгляду природних ресурсів не лише як фактора розвитку, але й як обмежувального та ризик-детермінуючого чинника в умовах глобальних трансформацій. Обґрунтовано концепцію просторової диференціації природно-орієнтованого туризму з урахуванням кліматичних змін та екологічної вразливості території. Виявлено, що рельєф, клімат, водні ресурси, біорізноманіття та ландшафтна структура необхідно розглядати як інтегральний природно-ресурсний потенціал, що формує атрактивність території та її конкурентні переваги на туристичних ринках. Акцентовано увагу на взаємозв'язку між інтенсивністю туристичного освоєння територій і рівнем антропогенного навантаження на природні комплекси. Визначено сучасні глобальні виклики (кліматичні зміни, деградація ґрунтів, надмірний туристичний рух) та їх вплив на ресурсну базу туризму. Проаналізовано туристичне навантаження на територію Карпатського регіону, зокрема – Львівську, Івано-Франківську, Закарпатську та Чернівецьку області. Визначено, що домінуючу частку регіонального туристичного потоку становить Івано-Франківська область з наявністю унікальних дестинацій як природних, так і антропогенних. Показано, що зростання туристичних потоків актуалізує проблему раціонального природокористування, екологічної безпеки та збереження природної спадщини. У межах географічного підходу обґрунтовано необхідність комплексної оцінки природних туристичних ресурсів із урахуванням їх просторової локалізації, ємності, стійкості до рекреаційного навантаження та функціональної ролі в регіональному розвитку. Доведено важливість впровадження різноманітних механізмів регулювання туристичних потоків та заходів щодо оптимізації інтенсивності туристичного руху територій.

Ключові слова: Карпатський регіон, природне середовище, екосистема, туристичне освоєння, природно-ресурсний потенціал, екологічна вразливість, дестинації, природні та антропогенні ризики.

Habchak N. THE NATURAL ENVIRONMENT OF THE CARPATHIAN REGION AS A RESOURCE FOUNDATION FOR TOURISM DEVELOPMENT: A GEOGRAPHICAL PERSPECTIVE

This article examines the natural environment as a fundamental resource base for tourism development within a geographical approach. This approach has enabled rethinking the role of the natural environment and its spatial characteristics, and identifying natural and anthropogenic risks to ecosystem stability,

environmental safety, and long-term development prospects. The scientific understanding of the role of ecosystems in the long-term competitiveness of tourist destinations has expanded. A number of scientific works by national scientists on the importance of natural factors, environmental constraints, and the need to balance tourist development of the territory have been analyzed. The theoretical approach to considering natural resources not only as a factor of development but also as a limiting and risk-determining factor in the context of global transformations has been deepened. The concept of spatial differentiation in nature-oriented tourism has been substantiated, taking into account climate change and the territory's ecological vulnerability. It has been found that relief, climate, water resources, biodiversity, and landscape structure should be considered as an integral part of natural resource potential, shaping the territory's attractiveness and competitive advantages in tourist markets. The attention is focused on the relationship between the intensity of tourism development in territories and the level of anthropogenic pressure on natural complexes.

Contemporary global challenges (climate change, soil degradation, and excessive tourist traffic) and their impact on the tourism resource base have been identified. The tourist load on the Carpathian region, in particular Lviv, Ivano-Frankivsk, Zakarpattia, and Chernivtsi regions, has been analyzed. It has been determined that Ivano-Frankivsk region accounts for the dominant share of regional tourist flows due to its unique destinations, both natural and anthropogenic. It has been shown that the growth of tourist flows raises issues of rational nature management, environmental safety, and the preservation of natural heritage. Within the geographical approach, the need for a comprehensive assessment of natural tourist resources is justified, taking into account their spatial location, capacity, resistance to recreational load, and functional role in regional development. The importance of introducing various mechanisms to regulate tourist flows and optimize the intensity of tourist traffic in the territories is proven.

Key words: Carpathian Region, natural environment, ecosystem, tourism development, natural resource potential, environmental vulnerability, destinations, natural and anthropogenic risks.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації, кліматичних змін та зростання антропогенного навантаження на екосистеми проблема раціонального використання природного середовища як ресурсної основи розвитку туризму набуває особливої наукової та практичної значущості. Світовий туристичний ринок демонструє стійку тенденцію до зростання попиту на природоорієнтовані форми подорожей, що зумовлює підвищення рекреаційного навантаження на ландшафтні комплекси, прибережні території, гірські регіони та об'єкти природної спадщини. Водночас деградація екосистем, зміна кліматичних параметрів, втрата біорізноманіття та посилення екологічних ризиків ставлять під загрозу довгострокову стабільність туристичних територій. У цьому контексті особливої ваги набуває географічний підхід, який дозволяє комплексно дослідити територіальну диференціацію природно-ресурсного потенціалу, просторові закономірності формування туристичних регіонів, рівень їх екологічної вразливості та ступінь туристичної атрактивності. Саме через просторовий аналіз можливо визначити, яким чином природні ландшафти, кліматичні умови, гідрографічна мережа, біорізноманіття й унікальні природні об'єкти формують привабливість території, її імідж і позиціонування на міжнародному туристичному ринку.

Сучасні кризові трансформації світової економіки та міжнародних туристичних потоків актуалізують необхідність переосмислення ролі природного середовища не лише як чинника економічного зростання, а й як стратегічного ресурсу стійкого розвитку, екологічної безпеки та довготривалої туристичної конкурентоспроможності. Туристична атрактивність дедалі більше визначається не лише наявністю природних ресурсів, а й рівнем їх збереження, екологічної якості довкілля та здатністю територій забезпечувати баланс між рекреаційним навантаженням і природною стійкістю екосистем.

Таким чином, дослідження природного середовища як базової ресурсної складової туризму у глобальному вимірі, з урахуванням його впливу на формування туристичної атрактивності територій, є своєчасним і необхідним для розроблення науково обґрунтованих підходів до збалансованого використання природних ресурсів, підвищення якості туристичного продукту та зміцнення конкурентних позицій туристичних територій світу.

Аналіз досліджень та публікацій. Науковці та фахівці у сфері туризму розглядають природне середовище та його туристичну привабливість як інтегральну характеристику, що формується під впливом природних, соціально-економічних та інфраструктурних

чинників. Воно розглядається як багатокомпонентна ресурсна основа, а саме: клімат, рельєф, води, біота, ландшафтна естетика, що водночас є джерелом туристичної привабливості та об'єктом впливу туристичної діяльності. Динаміку зазначеної взаємодії інтерпретує модель життєвого циклу туристичної дестинації Р. Батлера, відповідно до якої нарощування туристичних потоків та інтенсивне інфраструктурне освоєння території на певних етапах розвитку можуть зумовлювати деградацію природного середовища, зниження екологічної стійкості й поступову втрату туристичної привабливості (Butler, 1980). У межах ресурсознавчого напрямку вагомим місцем посідає концепція О. Бейдика, який розглядає рекреаційно-туристські ресурси як системну сукупність природних, природно-антропогенних і соціально-економічних компонентів території, що за певних умов забезпечують розвиток туризму. Учений обґрунтовує необхідність їх комплексної інвентаризації, кількісної та якісної оцінки й рекреаційно-туристського районування як основи наукового аналізу територіального потенціалу (Beidyk, 2017). У працях В. Кифяка природний компонент інтегрується в логіку територіальних рекреаційних систем і стратегій їх розвитку – від теорії до практики управління та планування. Це дозволяє перейти від «переліку ресурсів» до аналізу механізмів розвитку, де природне середовище виступає і базою, і обмеженням через уразливість, екологічні ризики, потребу в охороні та відтворенні (Куфіак, 2020). О. Табенська розглядає природні умови й ресурси не тільки як важливу складову туристичного потенціалу території, а як системоутворювальний чинник формування туристичної атрактивності та спеціалізації регіонів (Tabenska, 2024, с. 1108-1110). Концептуальні засади географічних досліджень туризму та їх еволюцію розкрито в працях О. Любіцевої, М. Мальської та Ю. Зінька (Liubitseva, 2021; Malska, 2011; Zinko, 2010, с. 12). А. Мельник, Н. Чир та Н. Габчак розглядають природно-заповідний фонд як «ядро» формування екологічного туризму, де природне середовище виступає ключовим ресурсом і водночас об'єктом охорони. Вони доводять, що туристична привабливість регіону прямо залежить від структури ПЗФ, режимів охорони та ефективності управління туристичними потоками

(Habchak, Dubis, Melnyk, & Chyr, 2018). Це підтверджує необхідність інтегрованого підходу до оцінювання природного потенціалу, який поєднує ресурсний аналіз із визначенням екологічних обмежень. О. Головня обґрунтовує важливість впровадження принципів сталого туризму, що передбачає поєднання економічної ефективності, екологічної відповідальності та соціальної збалансованості (Holovnia, 2023, с. 152–156). О. Дмитрук акцент у дослідженнях робить на вагомості природних чинників, екологічних обмежень і потреби в збалансуванні туристичного освоєння, розглядаючи туризм та природне середовище у форматі впливів, ризиків, потреби охорони та екологізації (Dmytruk, 2010). Як бачимо, вітчизняні дослідження ґрунтуються на сильній ресурсознавчій базі та формують рамку, де природне середовище є базовим елементом формування туристичних систем і спеціалізації територій.

Постанова завдання. Метою даного дослідження є наукове обґрунтування ролі природного середовища як базової ресурсної основи розвитку туризму в глобальному вимірі та виявлення просторових закономірностей формування туристичних територій під впливом природно-ресурсного потенціалу в умовах сучасних кліматичних, соціально-економічних і безпекових трансформацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Природне середовище в географії туризму розглядається як системоедина основа туристичної діяльності, що формує просторові, ресурсні та функціональні параметри розвитку дестинацій. Воно виступає не лише сукупністю природних об'єктів і явищ, а інтегрованою ресурсною базою, яка визначає спеціалізацію території, структуру туристичних потоків і напрями інфраструктурного освоєння. Ландшафтна різноманітність, кліматичні умови, гідрологічні та біотичні компоненти забезпечують формування туристично-рекреаційного потенціалу, створюючи передумови для розвитку різних видів туризму – від рекреаційного й екологічного до пригосподницького та лікувально-оздоровчого.

Географічна оболонка Землі є цілісною й динамічною системою в межах якої відбуваються процеси обміну речовиною та енергією, формуються ландшафти, природні ресурси й екосистеми, які визначають можливості

задоволення туристичних потреб в межах конкретних територіальних систем. Так, літосфера забезпечує морфологічний каркас і просторову структуру туристичної діяльності; гідросфера формує водні рекреаційні ресурси та оздоровчий потенціал; атмосфера визначає кліматичні умови й рівень біокліматичного комфорту; біосфера створює біорізноманіття та екосистемні передумови розвитку природоорієнтованих форм туризму. Тобто, вона не лише становить природну основу туризму, а й визначає напрями територіальної спеціалізації, сезонність і просторову організацію туристичних потоків, забезпечуючи комплексне задоволення рекреаційних, пізнавальних та оздоровчих потреб людини. Такий підхід відповідає основам рекреаційної географії, де природне середовище трактується як базова ресурсна основа туристичної діяльності та визначальний чинник територіальної спеціалізації (Beidyk, 2017; Liubitseva, 2021). Сфери Землі формують матеріальні, кліматичні, екологічні та естетичні передумови реалізації пізнавальних, рекреаційних, оздоровчих і культурних потреб людини, а ефективність їх використання залежить від принципів сталого розвитку, що активно впроваджуються в сучасній туристичній політиці (табл. 1) (OECD, 2024).

Аналіз таблиці свідчить, що кожна складова географічної оболонки виконує не ізольовану, а системно взаємопов'язану функцію

у формуванні туристичного простору. Літосфера визначає морфоструктурні умови освоєння території, гідросфера – відновлювально-оздоровчий потенціал, атмосфера – біокліматичну комфортність і сезонну динаміку, а біосфера – екологічну цінність і стійкість дестинацій. Їх синергетична взаємодія формує інтегральний туристично-рекреаційний потенціал, який потребує комплексного міждисциплінарного управління в контексті сталого розвитку.

Стан природного середовища значною мірою залежить від інтенсивності туристичного руху та концепції балансу екосистем. Термін екосистема, введений у 1935 році британським вченим Артуром Джорджем Тенслі для позначення цілісної системи, що включає біотичні (живі організми) та абіотичні компоненти середовища, які функціонують як єдине ціле (Tansley, 1935). Поняття «туристичний рух» з'явилося поступово в межах економіки, географії та статистики туризму наприкінці XIX – на початку XX ст. Воно не було «винайдене» одним ученим, а сформувалося як категорія для опису масових переміщень людей на певній території з туристичною метою (Savchenko, 2022; Shevchuk, 2023; Kondratiuk, 2024). Величина інтенсивності туристичного руху впливає на просторову організацію туристично-рекреаційної діяльності, рівень антропогенного навантаження на природні комплекси та соціально-економічну динаміку територій. Його

Таблиця 1

**Функціональна роль компонентів географічної оболонки
у задоволенні туристичних потреб ***

Компонент географічної оболонки	Природно-ресурсний потенціал	Переважаючі види туризму	Управлінські механізми
Літосфера	Рельєф, геологічна будова, мінеральні ресурси, геоспадщина	Гірський, пригодницький, спелеологічний, геотуризм, санаторно-курортний	Геоecологічний моніторинг, просторове планування, управління геопарками
Гідросфера	Морські узбережжя, річки, озера, мінеральні води	Пляжний, круїзний, водно-спортивний, бальнеологічний	Концепція туристичної місткості, інтегроване управління прибережними зонами
Атмосфера	Кліматичні та біокліматичні ресурси	Кліматотерапія, гірськолижний, сезонний, приморський туризм	Адаптивне планування до кліматичних змін, кліматичне моделювання
Біосфера	Біорізноманіття, екосистемні послуги, природоохоронні території	Екотуризм, природоорієнтований, сільський туризм	Стандарти сталого розвитку, контроль рекреаційних навантажень

*Складено автором

зростання зумовлює трансформацію функціональної структури DESTИНАЦІЙ, посилення спеціалізації територій та активізацію розвитку туристичної й транспортної інфраструктури. Водночас надмірна концентрація туристів у межах обмеженого простору призводить до перевищення рекреаційної місткості, деградації ландшафтів, зростання екологічних ризиків і соціальної напруги в місцевих громадах. Інтенсивність туристичного руху також визначає сезонні коливання зайнятості, обсяги доходів суб'єктів туристичної діяльності та ефективність використання природно-ресурсного потенціалу території. У географічному вимірі вона виступає кількісним показником функціонування територіальних туристичних систем і відображає рівень інтеграції DESTИНАЦІЙ у національні та міжнародні туристичні потоки.

Туристичне навантаження на природні території зростає з кожним роком, а саме надмірна концентрація туристів у популярних DESTИНАЦІЯХ створює серйозні екологічні проблеми та загрожує збереженню природної спадщини. Наприклад, результат аналізу інтенсивності відвідування областей Карпатського регіону впродовж 2024 року показано на рис. 1.

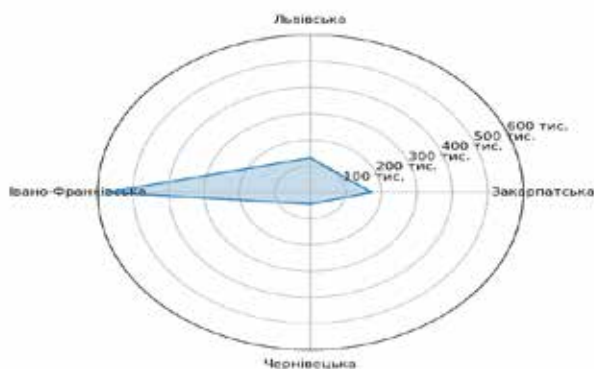

Рис. 1. Інтенсивність відвідування областей Карпатського регіону (включаючи природоохоронні території), 2024 р.

(Ivano-Frankivska Oblasna Derzhavna Administratsiia, 2026; Upravlinnia turyzmu Lvivskoi miskoi rady, 2026; Upravlinnia turyzmu ta kurortiv Zakarpatskoi oblasnoi viiskovoï administratsii, 2026; Chernivetska oblasna viiskova administratsiia, 2026)

Радарна діаграма відображає суттєву просторову асиметрію туристичного навантаження у межах Карпатського регіону України. Понад 570 тис. осіб становить домінуючу частку

регіонального потоку Івано-Франківської області включаючи природоохоронні території і це – найбільша концентрація відвідувачів, що пояснюється наявністю унікальних DESTИНАЦІЙ, а саме масиву Чорногора з горою Говерла (2061м), НПП «Карпатський», гірськолижний курорт Буковель та добре розвинута туристична інфраструктура. Другу позицію займає Закарпатська область з показником 173 тис. відвідувачів, однак її показник майже втричі менший за Івано-Франківську. Туристичні потоки тут більш розпорошені між кількома національними природними парками це – «Синевир», «Ужанський», Карпатський біосферний заповідник, що зменшує пікову концентрацію, але створює локальні осередки перевищення рекреаційної місткості. Третьою щодо інтенсивності відвідування є Львівська область (132 тис. осіб), яка демонструє помірний рівень відвідуваності природних територій. Основне навантаження зосереджується у НПП «Сколівські Бескиди» та прилеглих гірських територіях. Водночас більша частина туристичних потоків Львівщини концентрується в місті Львів, що знижує тиск саме на природні комплекси. Чернівецька область не тільки найменша за площею, але й характеризується найменшим показником відвідуваності об'єктів природно-заповідного фонду, який сягає 45 тис. осіб, що свідчить як про менш інфраструктурну освоєність природних територій, так і про недостатню інтегрованість області в загальнонаціональні туристичні маршрути. З вищенаведеного бачимо, що понад 60% навантаження припадає на одну Івано-Франківську область, що створює ризики знищення екосистем.

На територіях з інтенсивним туристичним рухом зростають природні і антропогенні ризики, оскільки концентрація туристичних потоків посилює навантаження на природні комплекси та інфраструктурні системи, змінюючи параметри функціонування географічної оболонки (табл. 2).

Отже, інтенсифікація туристичного руху виступає каталізатором як природних, так і антропогенних ризиків, формуючи складну систему взаємопов'язаних загроз, що потребують комплексного просторового планування, нормування рекреаційного навантаження та впровадження принципів сталого туристичного розвитку певних територій.

Таблиця 2

Природні та антропогенні ризики розвитку туризму території*

Природні ризики		Антропогенні ризики	
Назва ризику	Прояви	Назва ризику	Прояви
Геологічні та геоморфологічні ризики	землетруси, зсуви, обвали, карстові провали, селеві потоки, ерозійні процеси, лавини	Екологічні антропогенні ризики	деградація ґрунтів, ерозія туристичних стежок, зменшення біорізноманіття, забруднення водних об'єктів, накопичення відходів, фрагментація ландшафтів, вирубування лісів під забудову
Кліматичні ризики	екстремальні температури, хвилі спеки, сильні морози, посухи, зливи, урагани, шторми, зміна кліматичних режимів	Соціально-культурні ризики	комерціалізація культурної спадщини, втрата локальної автентичності, витіснення місцевого населення, зростання цін на житло, конфлікти між туристами та громадою, сезонна соціальна напруга
Гідрологічні ризики	повені, паводки, підтоплення, штормові нагони, коливання рівня води, руйнування берегової лінії	Техногенні та інфраструктурні ризики	перевантаження транспортної мережі, дефіцит водопостачання, зношення інженерних комунікацій, перевищення місткості об'єктів розміщення, аварійність туристичної інфраструктури
Біотичні ризики	поширення небезпечних комах, епідемії серед тварин, інвазійні види, алергенні рослини, природні осередки інфекцій	Економічні ризики	сезонність доходів, монозалежність від туризму, інфляційний тиск, нерівномірний розподіл прибутків, вразливість до глобальних криз
Пожежні природні ризики	лісові пожежі, степові пожежі, займання торфовищ, задимлення території	Урбанізаційні ризики	хаотична забудова, ущільнення міського простору, знищення історичного середовища, зростання транспортного навантаження, погіршення якості міського ландшафту

* Складено автором на основі (Yarmola, 2023; Bohdan, 2016; V'iun, 2010)

Для збереження унікальних природних екосистем запроваджуються різноманітні механізми регулювання туристичних потоків, зокрема: 1) квотування відвідувань, яке передбачає встановлення максимальної кількості туристів на день або сезон; 2) сезонні обмеження, які передбачають закриття територій у періоди гніздування тварин або відновлення екосистем; 3) зонування територій, тобто її розподіл на зони з різним рівнем доступу та туристичної активності; 4) дозвільна система, що передбачає обов'язкове отримання спеціальних дозволів для відвідування (Omelchenko, Kharchevnikova, & Svydb, 2025).

Висновки. Таким чином, сфери Землі виступають базовими природними підсистемами, що забезпечують задоволення туристичних потреб через формування просторової структури,

ресурсного потенціалу, кліматичного комфорту та екологічної привабливості територій. Їх взаємодія визначає можливості розвитку туризму, його територіальну диференціацію та довгострокову конкурентоспроможність, що підтверджується науковими дослідженнями вітчизняних вчених. Оптимізація інтенсивності туристичного руху є важливою умовою забезпечення збалансованого розвитку територій, що передбачає поєднання економічної результативності, екологічної безпеки та соціальної стабільності в межах сталого туристичного розвитку. Результати досліджень підтверджують актуальність впровадження механізмів регулювання туристичних потоків – зонування, квотування, сезонного перерозподілу та розвитку альтернативних дестинацій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Beidyk, O. O. (2017). *Rekreatsiino-turystski resursy Ukrainy: teoriia, metodolohiia, praktyka analizu* [Recreational and tourism resources of Ukraine: Theory, methodology, practice of analysis] (2nd ed.). Alterpres.
2. Butler R. W. The concept of a tourist area cycle of evolution: implications for management of resources // *Canadian Geographer*. 1980. Vol. 24(1). P. 5–12. DOI: 10.1111/j.1541-0064.1980.tb00970.x.
3. Bohdan, N. M., & Sukhorukova, O. P. (2016). *Doslidzhennia ryzykiv u turyzmi* [Research of risks in tourism]. *Biznes Inform*, 10, 206–211.
4. V'iun, V. H., & Ivanov, A. M. (2010). *Metodyka vyznachennia rekreatsiinoho navantazhennia na okhoronni terytorii* [Methodology for determining recreational load on protected areas]. *Ekonomika ta upravlinnia*, 5, 82–85.
5. Habchak, N., Dubis, L., Melnyk, A., & Chyr, N. (2018). *Ekolohichni turyzm na pryrodookhoronnykh terytoriiakh Zakarpatskoi oblasti* [Ecological tourism in protected areas of Zakarpattia region]. *Hoverla*.
6. Holovnia, O. M. (2023). *Zabezpechennia rozvytku staloho turyzmu v umovakh suchasnykh vyklykiv* [Ensuring sustainable tourism development under contemporary challenges]. *Biznes Inform*, 9, 152–161.
7. Dmytruk, O. Yu. (2010). *Heohrafiia turyzmu* [Geography of tourism]. Alterpres.
8. Zinko, Yu. V., & Shpak, O. Ya. (2010). *Rekreatsiine pryrodokorystuvannia v hirskykh rehionakh: problemy ta perspektyvy* [Recreational nature management in mountain regions: Problems and prospects]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Serii: Heohrafiia*, 2(28), 34–41.
9. Ivano-Frankivska Oblasna Derzhavna Administratsiia. (2026, February 21). *Turyzm* [Tourism]. <https://www.if.gov.ua/turizm>
10. Kyfiak, V. F. (2020). *Orhanizatsiia turystychnoi diialnosti v Ukraini: teoriia ta praktyka* [Organization of tourism activities in Ukraine: Theory and practice]. *Knyhy-XXI*.
11. Kondratiuk, N. I. (2024). *Metodolohiia doslidzhennia turystychnoho rukhu ta turystychnykh potokiv* [Methodology of research on tourist movement and tourist flows]. *NUBiP Ukrainy*.
12. Liubitseva, O. O. (2021). *Heohrafiia turyzmu: suchasni kontseptsii ta prostorovi modeli rozvytku* [Geography of tourism: Modern concepts and spatial development models]. *Lira-K*.
13. Malska, M. P., Khudo, V. V., & Tsybukh, V. I. (2011). *Turyzm: teoriia ta praktyka* [Tourism: Theory and practice]. *Tsentr uchbovoi literatury*.
14. Melnyk, A. V., & Chyr, N. V. (2019). *Suchasni aspekty doslidzhennia pryrodno-zapovidnoho fondu Zakarpatskoi oblasti yak yadra dlia rozvytku ekolohichnoho turyzmu* [Modern aspects of research of the nature reserve fund of Zakarpattia region as a core for ecological tourism development]. *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, 3(107), 43–52. <https://doi.org/10.15407/ugz2019.03.043>
15. OECD Tourism Trends and Policies 2024. Paris: OECD Publishing, 2024.
16. Omelchenko, H. Yu., Kharchevnikova, L. S., & Svydb, B. M. (2025). *Turyzm mizh ekolohichnymy obmezheniamy ta innovatsiamy: ryzyky nadmirnoi normatyvnosti* [Tourism between ecological restrictions and innovations: Risks of excessive regulation]. *Innovatsii ta tekhnolohii v sferi posluh i kharchuvannia*, 3(17), 155–159. [https://doi.org/10.32782/2708-4949.3\(17\).2025.24](https://doi.org/10.32782/2708-4949.3(17).2025.24)
17. Savchenko, I. V. (2022). *Turystychnyi rukh i turystychni potoky: heohrafichni aspekty analizu* [Tourist movement and tourist flows: Geographical aspects of analysis]. *KhNU imeni V. N. Karazina*.
18. Tabenska, O. I. (2024). *Tendentsii rozvytku ekolohichnoho turyzmu v Ukraini* [Trends in ecological tourism development in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 70, 1108–1116. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-149>
19. Tansley A. G. The Use and Abuse of Vegetational Concepts and Terms // *Ecology*. 1935. Vol. 16, No. 3. P. 284–307. DOI: <https://doi.org/10.2307/1930070>
20. Upravlinnia turyzmu Lvivskoi miskoi rady. (2026, February 21). [Tourism Department of Lviv City Council]. <https://city-adm.lviv.ua/lmr/office/upravlinnia-turyzmu/>
21. Upravlinnia turyzmu ta kurortiv Zakarpatskoi oblasnoi viiskovoi administratsii. (2026, February 21). [Department of Tourism and Resorts of Zakarpattia Regional Military Administration]. <https://zaktour.gov.ua/>
22. Chernivetska oblasna viiskova administratsiia. (2026, February 21). [Chernivtsi Regional Military Administration]. <https://bukoda.gov.ua/>
23. Shevchuk, M. P., & Derkach, O. V. (2023). *Stratehichne upravlinnia turystychnymy potokamy v umovakh zmin klimatu* [Strategic management of tourist flows under climate change]. *ONU im. I. I. Mechnykova*.
24. Yarmola, K. M., & Chukhrai, N. I. (2023). *Ryzik: sutnist poniattia ta klasyfikatsiia v turystychnii industrii* [Risk: Essence and classification in the tourism industry]. *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku*, 2(9), 160–170.

Дата першого надходження статті до видання:

23.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті:

29.05.2026